

Remiss av betänkandet En trygg dricksvattenförsörjning (SOU 2016:32)

Näringsdepartementets ärende nr N2016/03080/DL.

Övergripande synpunkter

VA-Fakta välkomnar i stort utredningens givna rekommendationer. De utmaningar som lyfts fram är i linje med vad vi och våra medlemsföretag konstaterar. Dricksvatten är ett samhällskritiskt livsmedel, vars infrastruktur står inför utmaningar med ett klimat i förändring. Utredningen lägger stort fokus på behovet av ökad samverkan och ett mer regionalt synsätt i dricksvattenfrågan, vilket är positivt. Dock saknas förslag som adresserar utmaningarna för avfolkningskommuner med svårighet att själva bekosta nödvändiga underhållsinvesteringar.

Nedan är VA-Faktas kommentar till några av utredningens förslag.

Förnyelse och underhåll

Den analys som görs går i linje med VA-Faktas analys. Variationen i underhåll och förnyelsetakt är stor mellan olika kommuner och på sina håll finns betydande behov av att utöka insatserna för förnyelse och underhåll. Förslaget om krav på förnyelse- och underhållsplaner är mycket välkommet. Planer är ett avgörande verktyg för att säkra anpassning av system, och underlätta ekonomistyrning och taxesättning.

Enligt en undersökning genomförd av analysföretaget United Minds bland svenska VA-chefer (42 procent svarsfrekvens, 129 svarande)¹ brister många kommuner idag i tydlighet vad gäller strategi och planering. På frågan "Anser du att det, från politiskt håll i din kommun, finns en tydlig strategi för underhållet av VA-systemet, så att kommunen kan säkra en långsiktigt hållbar försörjning av dricksvatten?" svarade 48 procent av tillfrågade VA-chefer nej. Det är en ansevärd andel som alltså inte upplever sig ha en tydlig väg framåt.

Skärpta krav på förnyelse- och underhållsplaner skulle adressera denna problematik.

Till sist bör utredningen kompletteras med ett avsnitt som behandlar möjligheter att nyttja digitala verktyg för att följa status i VA-nätet och prioritera åtgärder utifrån lägesbilder i realtid. Detta skulle kunna ge stora besparingar och öka effektiviteten i underhållsarbetet.

Förbättrad samverkan, samordning och styrning

Precis som utredningen beskriver – vatten vet inga kommungränser. Att öka det mellankommunala samarbetet gynnar såväl möjligheten till krisberedskap och kunskapsutbyte.

VA-Fakta håller med om att det är problematiskt att ansvaret för dricksvattenförsörjningen ligger på 290 kommuner med olika förutsättningar att möta utmaningar – och mycket återstår att göra vad gäller taxenivåer, samverkan etc. Dock bör inte statligt stöd för att säkerställa bra och kvalitativa vatten avfärdas helt.

VA-Fakta stödjer utredarens slutsats att det statliga samordningsarbetet inte har fått avsedd effekt, men efterfrågar en större tydlighet i ansvarsfrågan. Det är osäkert om en ett Dricksvattenråd vid Livsmedelsverket riktad mot kommuner, parallellt med en ökad statlig styrning riktad mot

¹ [Kommunundersökning juli 2016](#)

länsstyrelserna, är tillräckligt tydliggörande och handlingskraftigt. Med dagens utmaningar behövs ett sammanhållet ansvar, inte en fortsatt, om än omformulerad, splittring mellan olika myndigheter.

Ökat fokus på krisberedskap

VA-Fakta välkomnar ett nationellt system för rapportering av incidenter och oönskade händelser, men saknar ett tydligt, sammanhållet ansvar för krisfrågor. I förslaget ligger ansvaret delvis på länsstyrelser, delvis på Livsmedelsverket. Ansvaret bör tydliggöras.

Kostnader och finansiering

Utredningen tar inte tillräcklig hänsyn till kommuner i behov av ekonomiskt stöd för att säkra hållbarheten i VA-näten.

Genom att utesluta statligt stöd missar utredningen en central aspekt – många svenska glesbygdskommuner kan omöjligen bära kostnader för nödvändiga underhållsinvesteringar själva. Idag ser som bekant standarden på VA-hantering mycket olika ut bland kommunerna. För att möjliggöra en välfungerande VA-infrastruktur i hela landet bör glesbygdskommuner ges möjlighet att ansöka om ekonomiska tillskott så att nödvändiga investeringar kan genomföras inom en snar framtid.

Stockholm den 28 november 2016

Hampe Mobärg, samordnare VA-Fakta
Anders Mårtensson, samordnare VA-Fakta
Mats Rosman, samordnare VA-Fakta